

Mål C-602/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

3 oktober 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Verwaltungsgerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

20 september 2023

Klagande:

Finanzamt für Großbetriebe

Ytterligare deltagare i målet:

Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual European Fund in San Mateo

Saken i det nationella målet

Restriktion för den fria rörligheten för kapital – Ingen återbetalning av källskatt på kapitalavkastning – Säkerställande av en välavvägd fördelning av beskattningsrätten

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande, artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Utgör en bestämmelse såsom 188 § i Investmentfondsgesetz 2011 (InvFG) (2011 års lag om investeringsfonder), enligt vilken utländska enheter som är jämförbara med en inhemsk juridisk person undantas från möjligheten att erhålla återbetalning av källskatt på kapitalavkastning om de i materiellt hänseende motsvarar ett fondföretag i den mening som avses i direktiv 2009/65/EG och således inte får bedriva verksamhet i landet i form av en juridisk person, eftersom den enda tillåtna rättsliga formen för sådana enheter i Österrike är en särskild investeringsfond utan avskärmande verkan i skattehänseende (*transparentes Sondervermögen*), en restriktion för den fria rörligheten för kapital enligt artikel 63 FEUF?

2. Om denna fråga besvaras jakande: Befinner sig en juridisk person med säte i landet, vars tillgångar placeras enligt principen om riskspridning, men som i avsaknad av kapital från allmänheten inte är ett fondföretag och därför även får bedriva verksamhet i form av en juridisk person i landet, i en situation som är objektivt jämförbar med ett utländskt investmentbolag som, till följd av att det förvaltar kapital från allmänheten, ska anses som ett fondföretag enligt principerna i den nationella lagstiftningen och därför inte får bedriva verksamhet i form av en juridisk person i landet?

3. Om denna fråga besvaras jakande: Kan restriktionen för den fria rörligheten för kapital motiveras med säkerställandet av en välavvägd fördelning av beskattningsrätten, eftersom 186 och 188 §§ InvFG 2011 syftar till att säkerställa att varken inhemska eller utländska offentliga investeringsfonder kan få en avskärmande effekt i skattehänseende i förhållande till andelsägarna, vilket innebär att en befrielse från skatten på kapitalavkastning för andelsägarna endast får ske i de fall där Österrike har avstått från sin beskattningsrätt genom ett dubbelbeskattningsavtal?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag)

Artikel 63 FEUF

Anförda nationella bestämmelser

2, 3, 46, 186 och 188 §§ Investmentfondsgesetz 2011 (InvFG) (2011 års lag om investeringsfonder) i dess lydelse enligt BGBl. I nr 77/2011, 93 § Einkommensteuergesetz (EStG) (inkomstskattelagen), 21 §

Körperschaftsteuergesetz 1988 (KStG) (1988 års lag om inkomstskatt för juridiska personer)

I 186 § InvFG 2011 föreskrivs följande: ”1. Utdelade vinstmedel ... från en värdepappersfond, med avdrag för kostnaderna som har samband med utdelningen, är skattepliktig inkomst hos andelsägarna. ...”

I 188 § InvFG 2011 föreskrivs följande: ”Bestämmelserna i 186 § ska även tillämpas för utländska värdepappersfonder. Som sådana anses, oberoende av deras rättsliga form, varje förmögenhetsmassa som omfattas av utländsk rätt, vilken enligt lag, stadgarna eller i praktiken placerar sina tillgångar enligt principen om riskspridning. ...”

I 21 § punkt 1.1a KStG 1988 föreskrivs följande:

”1a. Skatt på inkomster från kapitalavkastning ... ska, om den skattskyldige begär det, återbetalas till begränsat skattskyldiga personer med hemvist i en medlemsstat i Europeiska unionen eller en stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, med vilken det finns ett omfattande bistånd avseende handräckning och verkställande, under förutsättning att skatten på kapitalavkastning inte kan avräknas i hemviststaten till följd av ett dubbelbeskattningsavtal. Det ankommer på den skattskyldiga personen att visa att skatten på kapitalavkastning inte kan avräknas helt eller delvis.”

Anförd praxis från EU-domstolen

Dom av den 10 april 2014, Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249

Dom av den 21 juni 2018, Fidelity Funds m.fl., C-480/16, EU:C:2018:480

Dom av den 20 september 2018, EV, C-685/16, EU:C:2018:743

Dom av den 4 oktober 2018, kommissionen/Frankrike (Förskottsskatt), C-416/17, EU:C:2018:811

Dom av den 7 april 2022, Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö (Skattebefrielse för avtalsbaserade investeringsfonder), C-342/20, EU:C:2022:276

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Den ytterligare deltagaren i målet, Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual European Fund in San Mateo (nedan kallad Franklin Mutual), är ett investeringsbolag etablerat i Förenta staterna. Franklin Mutual är en så kallad ”Series” – det vill säga en självständig delfond – av en trust med säte i Förenta staterna (Delaware). Enligt amerikansk rätt (Delaware Statutory Trust Act, 12 Del.

C. 3801 och följande paragrafer) är trusten en oberoende juridisk person med talerätt. Enligt amerikansk rätt är trusten i civilrättsligt hänseende ägare av delfonden, vilken ska tillskrivas Franklin Mutual, och Franklin Mutual är även förmånstagaren till denna delfond. Enligt amerikansk rätt är varje ”Series” en skattskyldig juridisk person. I Förenta staterna omfattar skattskyldigheten samtliga inkomster som härrör från landet och från utlandet, inbegripet inkomster från realiserade värdeökningar. För att inkomsterna ska allokeras till andelsägarna i Förenta staterna måste det ha skett en utdelning, i annat fall allokeras inkomsten till den ”Series” som är i fråga (det föreligger alltså en avskärmande verkan i skattehänseende). I Förenta staterna föreskrivs en skatteförmån för ”Series”: Om en ”Series” delar ut minst 90 procent av de skattepliktiga inkomsterna (med undantag för realiserade värdeökningar) har den rätt att dra av det utdelade beloppet. Det innebär att den federala inkomstskatten som ska betalas i Förenta staterna kan reduceras till noll. Enligt Bundesfinanzgerichts ostridiga konstateranden gjorde Franklin Mutual en fullständig utdelning för år 2013, vilket innebar att ingen federal inkomstskatt skulle betalas i Förenta staterna.

- 2 Franklin Mutual är en offentlig investeringsfond vars andelar är fritt överlåtbara. Den investerar huvudsakligen i europeiska börsnoterade aktier och omfattas av finansiell tillsyn i staten där den är etablerad. Regelverket för tillsyn över finansmarknaden i den staten är jämförbart med reglerna på europeisk och nationell nivå. Fondförvaltningen sker enligt samma principer och placeringskriterier som en i Luxemburg auktoriserad värdepappersfond med samma namn. Verksamheten motsvarar i allt väsentligt en inhemsk värdepappersfond, och således även ett ”företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper” (fondföretag) i den mening som avses i direktiv 2009/65/EG.
- 3 Kalenderåret 2013 erhöll Franklin Mutual utdelning till ett belopp på 387 679 euro till följd av portföljinhav i två österrikiska börsnoterade aktiebolag. De utdelande bolagen innehöll källskatten på kapitalavkastning, vilken motsvarade 25 procent, och betalade in denna till skattemyndigheten. Källskatten som innehållits uppgick till 96 920 euro för år 2013.
- 4 På ansökan av Franklin Mutual satte skattemyndigheten ned källskatten på kapitalavkastning till 15 procent med stöd av dubbelbeskattningsavtalet mellan Republiken Österrike och Förenta staterna, och återbetalade mellanskillnaden (38 768 euro) i förhållande till den källskatt på 25 procent som innehållits till Franklin Mutual till förmån för andelsägarna med hemvist i Förenta staterna. Franklin Mutual ingav dessutom flera ansökningar, genom vilka den – med stöd av 21 § punkt 1.1a KStG 1988 – för egen räkning begärde återbetalning av den återstående källskatten som tagits ut på samma kapitalvinst för år 2013 (58 152 Euro), så att det sammanlagda beloppet som betalas i källskatt på kapitalavkastning reduceras till noll.
- 5 Skattemyndigheten avslog dessa ansökningar, vilket den motiverade med att Franklin Mutual inte är etablerat inom EU/EES-området. Genom dom av den 3

oktober 2017 avslog även Bundesfinanzgericht den begärda återbetalningen av källskatt på kapitalavkastning.

- 6 Verwaltungsverfahrenshof (Österrike) upphävde detta beslut genom dom av den 13 januari 2021 på grund av att dess innehåll var rättsstridigt. I domskälen angav den att det vid prövningen av huruvida källskatt på kapitalavkastning ska återbetalas är nödvändigt att i ett första steg fastställa huruvida den utländska enheten är jämförbar med en österrikisk juridisk person, varefter det i ett andra steg ska prövas till vilken enhet inkomsterna ska allokeras. Om endast 188 § InvFG 2011 utgör hinder för att inkomsterna ska tillskrivas den utländska enheten föreligger en restriktion för den fria rörligheten för kapital, varvid det dock ska prövas om denna restriktion är motiverad. I det fortsatta förfarandet beviljade Bundesfinanzgericht återbetalning av den omtvistade källskatten på kapitalavkastning till Franklin Mutual. Finanzamt für Großbetriebe (skattemyndigheten, avdelningen för stora företag) (nedan kallad skattemyndigheten) har överklagat denna dom.

Parternas huvudargument

- 7 Skattemyndigheten har i huvudsak gjort gällande att det vid bedömningen av om den utländska enheten är jämförbar med en inhemsk juridisk person ska beaktas att Franklin Mutual är en värdepappersfond även enligt tillsynsreglerna i staten där den är etablerad. Inom EU skulle Franklin Mutual omfattas av ett krav på godkännande enligt direktivet om fondföretag. Inhemska enheter som kvalificerades som värdepappersfonder enligt tillsynsreglerna och skulle likställas med fondföretag omfattades utan undantag av reglerna för fondbeskattnings utan avskärmande verkan år 2013. Inget annat kan gälla för en utländsk enhet som även enligt de utländska tillsynsreglerna ska kvalificeras som en värdepappersfond och ska likställas med ett fondföretag. Även om man anser att de är jämförbara kan bestämmelsen rättfärdigas mot bakgrund av säkerställandet av en välavvägd fördelning av beskattningsrätten, skattesystemets inre sammanhang och för att förhindra missbruk.
- 8 Franklin Mutual har i huvudsak gjort gällande att 21 § punkt 1.1a KStG 1988, om man endast tar hänsyn till lydelsen, visserligen enbart är tillämplig på skattskyldiga som är etablerade i en EU-medlemsstat eller en EES-stat. Men med beaktande av EU-domstolens praxis beträffande den fria rörligheten för kapital enligt artikel 63 FEUF ska även rättssubjekt från tredjeländer ges en möjlighet att ansöka om återbetalning av inbetald källskatt.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 9 Enligt 2 § punkt 2 InvFG 2011 – som hör till de österrikiska tillsynsreglerna – får österrikiska värdepappersfonder som ska kvalificeras som fondföretag endast upprättas i form av en särskild investeringsfond. Enligt 46 § InvFG 2011 ska en sådan särskild investeringsfond anses tillhöra till dess andelsägare, medan fonden

i sig inte har ställning som juridisk person. 186 § InvFG 2011 var en tvingande regel som föreskrev att beskattningen av dessa fonder sker direkt hos andelsägarna. Det innebär att fonden i sig inte är ett skattesubjekt och att inkomsterna ska allokeras till andelsägarna.

- 10 Om en österrikisk värdepappersfond erhåller portföljutdelningar från innehav i ett österrikiskt kapitalbolag hänförs inkomsterna i skattemässigt hänseende inte till fonden utan till andelsägarna. Om andelsägarna inte har hemvist i Österrike återbetalas källskatten på kapitalavkastning i enlighet med det dubbelbeskattningsavtal som ingåtts med deras hemviststat.
- 11 188 § InvFG 2011 föreskrev att 186 § InvFG 2011, det vill säga regeln om fondbeskattning utan avskärmande verkan, alltid tillämpas på utländska värdepappersfonder oberoende av deras rättsliga form genom att inkomsterna tillskrivs andelsinnehavarna, när förmögenhetsmassan som omfattas av utländsk rätt enligt lag, stadgarna eller i praktiken placerar sina tillgångar enligt principen om riskspridning. För utländska bolag som placerar sina tillgångar enligt principerna om riskspridning gäller detta alltså även när de ska anses vara jämförbara med en inhemsk juridisk person.
- 12 Inhemska bolag med status som juridiska personer bedöms däremot alltid utifrån deras rättsliga form och beskattas enligt lagstiftningen om beskattning av juridiska personer, även om deras tillgångar enligt lag, stadgarna eller i praktiken placeras enligt principerna om riskspridning.
- 13 Följer man de österrikiska tillsynsreglerna är Franklin Mutual ett fondföretag som i Österrike endast får bildas i form av en särskild investeringsfond, vilken ägs gemensamt av andelsägarna. Enligt tvingande lagstiftning omfattas en sådan särskild investeringsfond av regeln om fondbeskattning utan avskärmande verkan.
- 14 För Verwaltungsgerichtshof uppkommer frågan huruvida en bestämmelse såsom 188 § InvFG 2011, vilken i det speciella fallet med fondföretag eller utländska offentliga investeringsfonder som motsvarar fondföretag säkerställer att inhemska och utländska värdepappersfonder behandlas lika i skattemässigt hänseende, utgör en restriktion för den fria rörligheten för kapital. Frågan uppstår till följd av att Franklin Mutual, om den skulle bedriva verksamhet som österrikisk värdepappersfond, inte heller skulle kunna avräkna skatt på kapitalavkastning eller begära återbetalning av skatt på kapitalavkastning. Det är följaktligen inte mer attraktivt för en investerare att placera i inhemska i stället för utländska offentliga investeringsfonder. Det motsatta är fallet: om unionsrätten utgör hinder för att tillämpa 188 § InvFG 2011 även på fondföretag vore det mer attraktivt att investera i en utländsk offentlig investeringsfond än i en inhemsk, eftersom det endast är den utländska fonden som har en avskärmande verkan i skattehänseende.
- 15 Den österrikiska metoden för beskattning av värdepappersfonder hade redan från början ett nära samband med tillsynsreglerna, enligt vilka det inte var tillåtet att bilda en sådan fond i form av en juridisk person. Syftet med denna utformning var

att säkerställa att både inhemska och utländska offentliga investeringsfonder är föremål för beskattning direkt hos andelsägarna utan någon avskärmande verkan. Det framgår redan av den gemensamma regleringen av tillsynslagstiftningen och skattebestämmelserna som infördes år 1963 i en och samma lag (23 § i 1963 års lag om investeringsfonder). Det ansågs inte vara nödvändigt att anta en separat regel för beskattningen av inhemska offentliga investeringsfonder, eftersom tillsynsreglerna endast tillät bildandet av fonder utan avskärmande verkan i skattehänseende och dessa följaktligen inte kunde vara skattesubjekt.

- 16 Kopplingen som redogjorts för ovan framgår även av – de i förevarande mål ännu inte tillämpliga – bestämmelserna i Alternative Investmentfonds Manager-Gesetzes (AIFMG) (lagen om förvaltare för alternativa investeringsfonder). Dessa bestämmelser – som införts i överensstämmelse med direktiv 2011/61/EU, vilket därigenom införlivades med nationell rätt – gjorde det möjligt att bilda vissa offentliga AIF-fonder i form av en juridisk person i Österrike, vilket inte var möjligt tidigare (till exempel fastighetsinvesteringsfonder). Samtidigt ändrades nämligen beskattningen av investeringsfonder i 186 och 188 §§ InvFG 2011 på så sätt att det – även inom landet – numera anses som avgörande huruvida fonden ska klassificeras som en investeringsfond (exempelvis ett fondföretag eller en AIF-fond) enligt tillsynsreglerna, och det således inte längre är den rättsliga formen som är avgörande. Det gör det möjligt att även i fortsättningen säkerställa att ingen offentlig investeringsfond – även om det nu skulle vara fråga om en juridisk person som är etablerad i landet – inte kan få en skattemässig avskärmningseffekt och att beskattningen således sker direkt hos andelsägaren. En skattebestämmelse som motsvarar den i 188 § InvFG 2011 för inhemska offentliga investeringsfonder blev nödvändig först genom den ändring av tillsynsreglerna som infördes genom AIFMG.
- 17 Mot denna bakgrund är Verwaltungsgerichtshof osäker på huruvida utländska offentliga investeringsfonder som i materiellt hänseende anses som fondföretag är objektivt jämförbara med juridiska personer vars tillgångar visserligen placeras utifrån principen om riskspridning men som inte är fondföretag.
- 18 Om EU-domstolen anser att dessa situationer är objektivt jämförbara anser Verwaltungsgerichtshof att det blir nödvändigt att pröva huruvida det finns skäl som kan motivera inskränkningen av den fria rörligheten för kapital. I detta sammanhang ska det i synnerhet prövas huruvida rättfärdigande grunden avseende en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten kan tillämpas.
- 19 Enligt österrikisk rätt befrias inhemska fondföretag inte från skatt på kapitalavkastning. En sådan befrielse kan endast ske hos andelsägarna. Den österrikiska metoden för beskattning av värdepappersfonder garanterar således att de vinster på kapital som är skattepliktiga enligt den österrikiska skattelagstiftningen kan befrias från skatt på kapitalavkastning (genom avräkning eller återbetalning) endast och i den mån som den aktuella andelsägaren omfattas av ett dubbelbeskattningsavtal (mellan Österrike och staten där andelsägaren är etablerad) vilket föreskriver en nedsättning av eller befrielse från källskatten på

kapitalavkastning. För utländska värdepappersföretag som också ska likställas med fondföretag säkerställer 188 § InvFG 2011 på samma sätt att befrielse från beskattning endast sker i enlighet med dubbelbeskattningsavtalet som ingåtts med staten där respektive andelsägare är etablerad.

- 20 Det är i synnerhet relevant för fysiska personer som är andelsägare, då de är skattskyldiga med avseende på avkastning av andelsinnehav från österrikiska bolag och i regel endast kan begära en delvis återbetalning av källskatten med stöd av ett dubbelbeskattningsavtal. Om dessa andelsägare innehar andelar i en österrikisk fond sker återbetalningen enbart i enlighet med ett dubbelbeskattningsavtal. Om Franklin Mutual skulle anses ha en avskärmande verkan i skattemässigt hänseende skulle källskatten på kapitalavkastning återbetalas i sin helhet till fonden, och i slutändan även till andelsägarna, oberoende av huruvida de hade rätt till återbetalning enligt det dubbelbeskattningsavtal som de omfattades av.
- 21 Sammanfattningsvis tycks tolkningen av unionsrätten inte framgå med sådan tydlighet att det inte lämnas något utrymme för rimligt tvivel.